

Terveysteksi

Kansallinen terveysteksi-
ja hyvinvointiohjelma

Terveysteksi-ohjelman hankehaku-
infoweбинаari Mitä pitää tietää?

Tervetuloa mukaan!

Ohjelma

- klo 13.00-13.05 Infowebinaarin avaus, osastopäällikkö Annakaisa Iivari, STM
- klo 13.05-13.25 Yleistä Terveystyksi -ohjelmasta ja sen sisällöistä, erityisasiantuntija Piia Astila, STM
- klo 13.25 -13.35 Terveystyksi – ohjelman kolme valtionavustusten hankehakukokonaisuutta, erityisasiantuntija Kasper Holmberg, STM
- klo 13.35 – 14.00 Kysymyksiin ja kommentteihin vastaaminen.
- Käytössä on viestiseinä, minkä kautta kysymykset ja kommentit voi lähettää.
- Diat tullaan jakamaan STM:n tapahtumakalenteriin ja Terveystyksi-sivustolle.

Tervetuloa mukaan!

Terveysteksi

Kansallinen terveyst- ja hyvinvointiohjelma

Piia Astila

Erityisasiantuntija

Kasper Holmberg

Erityisasiantuntija

Hankehaku-infowebinaari 16.1.2025

Sosiaali- ja terveystministeriö

Tausta ja tavoitteet

- Hallitusohjelman kirjaus: *Toteutetaan **poikkihallinnollisesti ja yhdessä järjestöjen kanssa** kansallinen terveys- ja hyvinvointiohjelma, jolla **vahvistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta** ottamalla käyttöön vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä sekä kehitetään uusia ratkaisuja perustuen kokonaistaloudelliseen hyötyyn ja kustannusvaikuttavuuteen. Varataan ohjelman toteuttamiseen yhdeksän miljoonan euron kertaluontoinen määräraha hallituskauden ajaksi.*
- Hallitusohjelmassa todetaan, että kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi **vaikuttamalla riskitekijöihin**, kuten tupakointiin, alkoholinkäyttöön, ruokavalioon, liikkumattomuuteen ja ylipainoon, sekä yksinäisyyteen, joka on yksi mielenterveyttä vaarantava tekijä.
- Terveys- ja hyvinvointiongelmat ovat yleisimpiä matalan koulutuksen ja tulotason väestöryhmissä.
- =>**poikkihallinnollisuus, järjestöt ja vaikuttavuus**

Toimenpidekokonaisuudet ja toimenpiteet

Ravinnosta terveyttä ja hyvinvointia

Joukkoruokailun laatuaskel käyttöön

Elintapaohjausta uudistetusti

Vähennetään lihavuusstigmaa

Lasten ja nuorten elinympäristöstä terveyttä ja hyvinvointia

Lasten ja nuorten empatiataitojen ja terveyden lukutaidon kehittäminen

Yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden ehkäisy

Nuorten ja ikääntyneiden yhteisasumisen edistäminen

Julkisten palvelujen ennaltaehkäisevien toimien edistäminen

Elämäntapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen

Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyn vahvistaminen

Suun terveys osaksi hoivatyötä

Tuetun työllistymisen työvalmennuksen vakiinnuttaminen

Lainsäädäntö ja verotus

Terveysperustaisen verotuksen laajentaminen

Tupakkaveron korottaminen

Nikotiinituotteiden sääntelyn yhtenäistäminen

Ravitsemuskriteerit täyttävä lounasetu

Epäterveellisten elintarvikkeiden käytön vähentäminen

+ koordinointi, viestintätoimet, arviointi

Terveydeksi-ohjelman toimenpiteet	10/2024	2025	2026	2027	Aikataulu
<u>Ravinnosta terveyttä ja hyvinvointia</u>					
Ruokapalvelujen laatu					6/2025 – 4/2027
Kouluruokailun kehittämistoimenpide					6/2025 – 4/2027
Ravitsemussuositusten toimeenpano					6/2025 – 4/2027
Elintapaohjausta uudistetusti					6/2025 – 6/2026
Vähennetään lihavuuden stigmaa					1/2025 – 4/2027
<u>Lasten ja nuorten elinympäristöstä terveyttä ja hyvinvointia</u>					
Lasten ja nuorten terveyden lukutaidon ja empatiataitojen kehittäminen					6/2025 – 12/2026
<u>Yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden ehkäisy</u>					
Nuorten ja ikääntyneiden yhteisasumisen edistäminen					1/2026 – 12/2026
<u>Julkisten palvelujen ennaltaehkäisevien toimien vahvistaminen</u>					
Alueelliset hyvinvointipolut - Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen					1/2025 – 4/2027
Tuetun työllistymisen IPS työhönvalmennuksen vakiinnuttaminen					1/2025 – 4/2027
Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyn vahvistaminen					1/2025 – 4/2027
Suun terveys osaksi hoivatyötä					1/2025 – 4/2027
<u>Lainsäädäntö ja verotus</u>					
Terveysperustaisen verotuksen laajentaminen					9/2025 – 12/2026
Tupakkaveron korottaminen säännöllisesti					
Nikotiinituotteiden sääntelyn yhtenäistäminen					
Ravitsemuskriteerit täyttävä lounasetu					6/2025 – 6/2026
Epäterveellisten elintarvikkeiden käytön vähentäminen					9/2025 – 4/2027
<u>Koordinointi, viestintätoimet ja arviointi</u>					

Ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä

- Terveysteksi – kansallinen terveys- ja hyvinvointiohjelma kutsuu mukaan yhteistyöhön kaikki terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä kiinnostuneet. Yhteistyö antaa mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua toimenpiteisiin.
- Yhteistyökumppaneita ovat mm. järjestöt, kunnat, hyvinvointialueet, yritykset, seurakunnat sekä tutkimus- ja asiantuntijalaitokset.
- Ohjelmatyöhön voi osallistua Kaikille hyvinvointia 2030 -yhteistyötilassa. Tunnukset alustalle voit pyytää linkistä:
 - [Kaikille hyvinvointia 2030 - työtilaan osallistuminen](#) (Webropol)
 - Työtilaan kirjautumalla ja työskentelyyn osallistumalla:
 - Pääset osaksi ohjelman valtakunnallista valmistelua ja toimeenpanoa
 - Saat tietoa ohjelman ajankohtaisista asioista
 - Voit verkostoitua ja saada ideoita muiden toimijoiden työstä
 - Voit tuoda esille omia toimiasi ja keskustella ajankohtaisista hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kysymyksistä

Seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

- Terveystekijä ohjelman valmistelussa, ohjauksessa ja seurannassa varmistetaan poikkihallinnollinen näkökulma. **Ohjausryhmä** luo ja ylläpitää kokonaiskuvaa eri hallinnonalojen toimista, jotka liittyvät ohjelman toimenpiteisiin ja tavoitteisiin sekä koordinoi kokonaisuutta. Lisäksi pyritään luomaan kokonaiskuvaa eri toimien yhteisvaikutuksista.
- Vaikuttavuuden arviointi perustuu **tieteellisen asiantuntijaryhmän** tekemään suunnitelmaan. Toimeenpanossa varmistetaan vaikuttavuus yksittäisten toimenpiteiden, kuin myös koko ohjelmakokonaisuuden osalta.
 - Tavoitteena on varmistaa, että ohjelman toimilla kyetään vähentämään eriarvoisuutta terveydessä ja hyvinvoinnissa.

Arvioinnin toteutus

- Ohjelmassa rahoitettavien toimenpiteiden toteuttajien tulee seurata ja arvioida toimien toteutuksen onnistumista, vaikutuksia, kustannuksia ja hyötyjä.
 - Asiantuntijaryhmä on tunnistanut mahdollisia seurantaindikaattoreita kullekin ehdotetulle toimenpiteelle. Seurantaindikaattoreissa on sekä toimenpiteen toteutumisen todentamista (prosessi-indikaattorit) että toimenpiteen vaikutuksia kuvaavia indikaattoreita (outcome).
- Ohjelman kokonaisarvioinnissa tarkastellaan toimien vaikutusten pysyvyyttä sekä kohdentumista siten, että ne vähentävät väestöryhmien ja alueiden välisiä eroja terveydessä ja hyvinvoinnissa.
 - Kokonaisarvioinnissa hyödynnetään asiantuntijaryhmän tunnistamia seurantaindikaattoreita, toimijoiden ja kohderyhmien haastatteluja ja tilastotietoa.
- Lisäksi mahdollisuuksien mukaan tehdään kustannusvaikutusten arviointia.

Viestintä ja vaikuttaminen

- Terveysteksi-ohjelman viestintä keskittyy kohdennettuun, selkeästi muotoiltuun viestintään ohjelman viestinnällisesti keskeisimmistä toimenpiteistä.
- Ohjelman viestinnässä huomioidaan, että jokaisen ihmisen lähtökohdat oman terveytensä ja hyvinvoinnin edistämiseen ovat erilaiset, joten myös tavoitteet ja onnistumiset näyttävät erilaisilta.
- Terveysteksi-ohjelman viestintä kertoo selkeästi ja ajantasaisesti:
 - mistä ohjelmassa on kyse,
 - jakaa tietoa Terveysteksi-ohjelman osallistumismahdollisuuksista ja ajankohtaisista asioista,
 - tukee ja ohjaa Terveysteksi-ohjelmasta rahoitettujen toimenpiteiden viestintää ja kampanjointia sekä
 - tuo yhteiskunnalliseen keskusteluun valikoituja Terveysteksi-ohjelman teemoja, kuten lihavuusstigma.
- Ohjelman toimijoiden viestintäyhteistyöhön perustetaan viestintäverkosto, mahdollisesti yhteistyössä Suomi liikkeelle –ohjelman kanssa.

Hankehaku	Sisältö ja kohderyhmät	Rahoitus
Alueelliset hyvinvointipolut - Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen –	• Hankkeissa toteutetaan elintapojen ja omahoidon tukipalveluiden kehittäminen. • Kohderyhminä väestöryhmät, joilla on kohonnut riski hyvinvointi- ja terveysongelmiin. Toiminnassa on keskeistä niiden ryhmien tavoittaminen, joita elintapamuutokset eniten auttaisivat sekä heidän kanssaan yhdessä keinojen miettiminen. • Tarjotaan näiden ryhmien tarpeisiin sovitettuja näyttöön perustuvia monimuotoisia ja eri kanavia hyödyntäviä interventioita	2 M€
Tuetun työllistymisen IPS -työhön-valmennuksen vakiinnuttaminen	• Laajennetaan vahvaan tutkimusnäyttöön ja kansainvälisiin laatukriteereihin perustuvan IPS-toimintamallin käyttöönottoa osana hyvinvointialueiden psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palveluita. • Käynnistetään hankehaku hyvinvointialueille, jotka eivät vielä ole käyttöönottaneet IPS-toimintamallia. • Valmistellaan toimintamallin käyttöönottoa myös muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien palveluissa esimerkiksi osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät.	1,5 M€
Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyn vahvistaminen	• Olemassa olevien hyvien käytäntöjen levittämisen tuki sekä edelleen kehittäminen ja käyttöönotto. • Toimintamallit voivat olla esimerkiksi matalan kynnyksen palveluja, digitaalisia palveluja, asiakkaan lähelle vietäviä palveluja ja riskiarvioinnin perusteella kohdennettuja yksilöllisiä interventioita esim. etäyhteydellä toteutettava terveysvalmennus. • Kohderyhminä väestöryhmät, joilla on kohonnut riski suun sairauksiin.	1,5 M€

Alueelliset hyvinvointipolut - Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen

- Toteutetaan laaja-alainen alueellinen kansanterveystoimenpide Suomi liikkeelle- (OKM) ja Terveystieteiden tutkimuskeskusten yhteistyönä.
- Hankkeissa toteutetaan elintapojen ja omahoidon tukipalveluiden kehittäminen.
- Kohderyhminä väestöryhmät, joilla on kohonnut riski hyvinvointi- ja terveysongelmiin. Toiminnassa on keskeistä niiden ryhmien tavoittaminen, joita elintapamuutokset eniten auttaisivat sekä heidän kanssaan yhdessä keinojen miettiminen.
- Tarjotaan näiden ryhmien tarpeisiin sovitettuja näyttöön perustuvia monimuotoisia ja eri kanavia hyödyntäviä interventioita.

Lähtökohta, toimenpiteet ja mitä muutosta tavoitellaan?

- Kohderyhmää ei tyypillisesti tavoiteta tavanomaisin palveluin ja saada esimerkiksi innostumaan tyypillisimmillä liikkumisen tai elintapamuutosten muodoilla.
 - Otetaan käyttöön näiden ryhmien tarpeisiin sovitettuja näyttöön perustuvia monimuotoisia ja eri kanavia hyödyntäviä toimintatapoja
 - Luodaan erilaisia mahdollisuuksia ihmisille muuttaa omaa arjen toimintaansa aktiiviseksi ja terveyttä edistäväksi
 - Vähennetään tarvetta korjaaville palveluille
- Hankkeissa syntyy mallikuvaus, jolla saadaan aikaan muutosta elintavoissa niissä väestöryhmissä, joissa eniten tarvetta.
 - Tuotetaan toimintamallit, jotka vakiintuvat osaksi perustoimintaa.

Tuetun työllistymisen IPS-työhönvalmennuksen vakiinnuttaminen

- Laajennetaan vahvaan tutkimusnäyttöön ja kansainvälisiin laatukriteereihin perustuvan IPS-toimintamallin käyttöönottoa osana hyvinvointialueiden psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palveluita.
- Käynnistetään hankehaku hyvinvointialueille, jotka eivät vielä ole käyttöönottaneet em. IPS-toimintamallia.
- Valmistellaan toimintamallin käyttöönottoa myös muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien palveluissa esimerkiksi osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät.

Lähtökohta, toimenpiteet ja mitä muutosta tavoitellaan?

- Mielenterveyden häiriöt ovat yleisimpiä pitkien sairauslomien, työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen, katkonaisen ja epävakaan työuran sekä työmarkkinoilta syrjäytymisen syitä. Vakavaan mielenterveyden häiriöön sairastuneiden työllistyminen on erityisen haasteellista, vaikka 60 % tästä ryhmästä haluaa työskennellä.
- IPS-työhönvalmennuksessa tavoitteena on **asiakkaan työllistyminen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille** työhönvalmentajan tuella. Työhönvalmennus seuraa asiakasta myös työpaikalle.
- Suomessa lähes 50 % IPS-työhönvalmennuspalveluun osallistuneista työllistyi avoimille työmarkkinoille vuosina 2021-2023 vähintään kerran. IPS-työhönvalmennuksessa työllistyminen lisäsi myös asiakkaan psykososiaalista hyvinvointia ja tuki siten kuntoutumista.

Ennaltaehkäisyyn vahvistaminen suun terveydenhuollossa

- Hankehaku olemassa olevien hyvien toimintamallien levittämisen ja edelleen kehittämisen tueksi.
- Toimintamallit voivat olla esimerkiksi matalan kynnyksen palveluja, digitaalisia palveluja, asiakkaan lähelle vietäviä palveluja ja riskiarvioinnin perusteella kohdennettuja yksilöllisiä interventioita esim. etäyhteydellä toteutettava terveystalmentaus.
- Kohderyhminä väestöryhmät, joilla on kohonnut riski suun sairauksiin.

Lähtökohta, toimenpiteet ja mitä muutosta tavoitellaan?

- Suun sairaudet ovat erittäin yleisiä väestössä, ja niiden hoitaminen vaatii runsaasti resursseja. Suuri osa suun sairauksista olisi ennalta ehkäistävissä.
- Levitetään ja edelleen kehitetään suun sairauksien ennaltaehkäisyä vahvistavia toimia, jotka kohdentuvat erityisesti suurimmassa suusairauksien riskissä oleville.
- Tavoitteena on saada väestö noudattamaan terveyttä ylläpitäviä toimintatapoja ja käyttämään suun terveydenhuollon palveluja yksilöllisen tarpeen mukaan.
- Hankkeiden tulee vahvistaa hyvinvointialueen eri toimijoiden välistä yhteistyötä suun sairauksien ennaltaehkäisyssä. Hankkeissa vahvistetaan myös alueellista yhteistyötä toimimalla yhdessä esimerkiksi kuntien, järjestöjen, yritysten tai oppilaitosten kanssa. Yhteistyö voi olla myös hyvinvointialueiden välistä.
- Hankkeiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon palvelujen saavutettavuus. Toiminta suunnitellaan yhdessä kohderyhmien kanssa.
- Hankkeen tuotoksena tulee olla kuvaus toimintamallista, jolla hankkeen kohderyhmät tavoitettiin ja sitoutettiin toimintaan ja jolla saavutettiin tavoiteltuja tuloksia.

Valtionavustushaut

- Avustusta voidaan myöntää kunnille, hyvinvointialueille, kuntayhtymille, yleishyödyllisille yhteisöille ja yrityksille. Myös osakeyhtiömuotoiset ammattikorkeakoulut voivat toimia hakijoina.
- Hakuaika on avoinna 9.1. – 14.2.2025.
- Hankkeiden toteuttamisaika on 31.3.2027 asti.

Kaikissa hankkeissa lähtökohtana vaikuttavaksi todettujen toimintamallien käyttöönotto nykyistä kattavammin

- Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvua pitkäjänteisesti.
- *”Suomessa on vaikuttavaksi todettuja toimintamalleja, joiden käyttöönotto ei ole ollut valtakunnallisesti kattavaa, toiminta on rahoituksen ja tekijöiden resurssien puuttuessa hiipunut tai ne eivät tavoita niitä väestöryhmiä, jotka näistä toimenpiteistä eniten hyötyisivät”.*
- Hankkeilla keskeinen rooli toteuttaa vaikuttamista ja viestintää tavoitteiden saavuttamiseksi

Mitkä ovat hyödyt ihmisille?

- Alueelliset hyvinvointipolut -Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen
 - Vahvistetaan alueellista, ihmisten arkea lähellä olevaa toimintaa ja palveluja, jotka tukevat aktiivisia ja terveellisiä elämäntapoja – erityisesti niillä, joita nykyisin ei riittävästi tavoiteta.
- Tuetun työllistymisen IPS – työhönvalmennuksen vakiinnuttaminen
 - Lisätään myös vaikeasti työllistyvien ihmisten mahdollisuuksia työllistyä ja samalla tuetaan työn kautta syntyvää osallisuutta yhteiskuntaan.
- Ennaltaehkäisyyn vahvistaminen suun terveydenhuollossa
 - Vahvistetaan ennaltaehkäisyä erityisesti niillä, joilla on korkea riski suun sairauksille. Samalla riski muiden sairauksien syntymiselle vähenee ja toimintakyky säilyy.

Aikataulu

- Hankehaku 9.1. – 14.2.2025
- Päätökset hankkeista mahdollisimman pian keväällä 2025
- Hankkeiden välitulokset kevät 2026
- Hankkeiden tuotokset ja loppuraportointi keväällä 2027
- Hankkeiden seuranta ja arviointia toteutetaan koko niiden keston ajan
- Terveystekijä -ohjelman vaikuttavuutta arvioidaan ulkopuolisen arvioijan toimesta

Hankehakujen linkit

- Alueelliset hyvinvointipolut -Elintapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen
 - [Hakuilmoitus](#) ja [hakulomake](#)
 - [Hankkeiden arviointikriteerit](#) ja [talousarviolomake](#)
- Tuetun työllistymisen IPS - työhön-valmennuksen vakiinnuttaminen
 - [Hakuilmoitus](#), [hankeopas](#) ja [hakulomake](#)
 - [Hankesuunnitelman pohja](#) ja [arviointikriteerit](#)
 - [Talousarviolomake](#)
- Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyn vahvistaminen
 - [Hakuilmoitus](#) ja [hakulomake](#)
 - [Hankkeiden arviointikriteerit](#) ja [talousarviolomake](#)

Kiitos!

piia.astila@gov.fi

LinkedIn:@PiiaAstila

kasper.holmberg@gov.fi

Terveydeksi